

5. Стипендії екстреної допомоги для діячів культури з України. Гете Інститут. URL: <https://www.goethe.de/uk/kul/ges/ser/ukf/sti.html> (дата звернення: 17. 12. 2022)
6. Центр розвитку «час змін». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 16. 12. 2022)
7. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. Гранти. URL: <https://leksika.com.ua/13310919/legal/granti> (дата звернення: 16. 12. 2022).

Піхтар О. А.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри музичного та
хореографічного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв», м. Миколаїв, Україна

Клюєва С.В.,

провідний концертмейстер кафедри
музичного та хореографічного мистецтва ВП
«Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв», м. Миколаїв. Україна

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ВИКЛАДАЧА, КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ТА СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ В ОБРОБКАХ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА)

Однією з умов успішної професійної діяльності сучасного фахівця є його компетентність. Закон України «Про вищу освіту» роз'яснює якість вищої освіти як «сукупність якостей особистості з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [1, с. 24]. В умовах сьогодення суспільство має потребу у високоосвічених, сумлінних фахівцях, які спроможні самостійно приймати відповідальні рішення в складних обставинах, здатні вирішувати проблеми, що виникають у ситуаціях, пов'язаних із професійною діяльністю, прогнозуючи їх можливі наслідки, відкриті до співпраці, що відрізняються мобільністю, конструктивністю, оптимізмом. Такий підхід сприяє становленню компетентного, тобто обізнаного фахівця. У зв'язку з цим проблема впровадження компетентного підходу до галузі освіти, нових вимог до концертмейстера та викладача, котрі, окрім опанування низки фахових знань, умінь та навичок, мають володіти певними компетентностями, стає досить актуальною.

Формування професіоналізму є доволі складним процесом, який здійснюється на заняттях з музично-теоретичних, вокально-хорових та інструментальних дисциплін.

Диригентсько-хорова підготовка займає чільне місце у системі професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до роботи у навчальних закладах та передбачає активне формування у студентів музично-естетичних смаків та розвиток здібностей оцінювати й аналізувати музичні твори, зокрема, й вокально-хорові. У процесі такої підготовки важливо не лише передати майбутнім фахівцям певний обсяг знань, умінь і навичок, а й навчити їх творчо мислити та застосовувати отриманий досвід у практичній діяльності. Така практична реалізація можлива за умов застосування особистісно-орієнтованого підходу до навчання у процесі диригентсько-хорової підготовки. Успішний результат неможливий без злагодженої роботи викладача та концертмейстера. Викладач-диригент та концертмейстер разом беруть участь у формуванні високопрофесійного фахівця – майбутнього керівника хорового колективу.

Мистецтво диригента полягає у творчому донесенні художніх намірів до колективу за допомогою диригентських засобів музичної виразності, до складу яких входять: диригентська техніка, виразна міміка та чітко поставлене завдання під час репетиції. Акомпануючи хору, дуже важливим є знання основ диригентської техніки, для того, щоб мати можливість грати «по руці» диригента, бачити «точку удару», з якою має точно збігатися хоровий спів та виконання супроводу концертмейстером.

Супровід не має права бути пасивним. Концертмейстер не повинен відмовлятися від власної художньої індивідуальності, оскільки чутливий супровід тільки надасть наснаги виконавцю. Тому робота з викладачем носить характер творчої співпраці з метою узгодження плану виконання музичного твору згідно з розумінням твору обома музикантами.

Система цілеспрямованої взаємодії викладача, концертмейстера та студента на заняттях з хорового диригування активізує процес становлення мотиваційної сфери навчання, стимулює до розвитку креативності, творчого підходу до майбутнього фаху та оптимізує навчально-пізнавальну діяльність майбутніх професіоналів.

Комунікативна взаємодія в класі хорового диригування передбачає створення якісного формату узгодженості спільної художньої інтерпретації. Хорові обробки українських народних пісень Миколи Леонтовича, які входять до репертуару студентів 1-3 курсів класу хорового диригування, є цінним художнім матеріалом для творчої співпраці учасників інтерпретаційного процесу.

Оригінальні самобутні хорові композиції Миколи Леонтовича, такі як «Ой у лісі при дорозі», «Щедрик», «Мала мати одну дочку», «Пряля», «Ой з-за гори кам'яної». «Козака несуть», «Піють півні», «Із-за гори сніжок летить» та інші, є школою художньої майстерності [2]. Під час індивідуальних занять диригуванням викладач, концертмейстер та студент, занурюючись у природність руху голосів хорових обробок українських народних пісень, їх темброву виразність та мелодійність, надзвичайно різноманітну тематику, знаходяться у постійному процесі «художніх відкриттів», «творчому співпереживанні» [3].

Спільних скоординованих рішень потребує робота над засобами музичної виразності: фразуванням, артикуляцією, штрихами, тембром, фактурою, динамікою, темпоритмом, що підкреслюють авторський стиль Миколи Леонтовича, який поєднує народну й авторську мелодію, занурюючись у глибини національного мелосу та поезії. Різноманітність у створенні інтерпретацій вимагає попередньої роботи щодо грамотної редакції нотного тексту, визначення єдиних виконавських ремарок, пошуку емоційних акцентів у фразуванні. Методи спільного пошуку високохудожньої інтерпретації обраної хорової обробки української народної пісні Миколи Леонтовича формують слух майбутнього хормейстера, виховують відчуття форми та фактури, яка поєднує прийоми народного багатоголосся з досягненнями класичної поліфонії.

Така комунікативна взаємодія, застосована у системі роботи зі студентами в класі хорового диригування, сприяє формуванню їх хормейстерських умінь та здійсненні хормейстерської діяльності у майбутній роботі.

Потрібно зазначити, що у професійній діяльності концертмейстера та викладача під час занять з хорового диригування є ряд дуже важливих моментів, таких як:

- практичний творчий зв'язок. Метою такої взаємодії є знаходження і втілення художньої інтерпретації музичного твору;
- робота концертмейстера-викладача, тобто музиканта, який розучує музичний текст зі студентами, допомагаючи викладачу в роботі під час занять;
- діалогічна взаємодія партнерів творчого процесу: викладача, концертмейстера, студента, яка спрямована на реалізацію художньо-виконавського потенціалу хорового твору.

Отже, в діяльності концертмейстера та викладача можливо виокремити декілька векторів, а саме: творча співпраця з метою узгодження плану виконання музичного твору, робота разом зі студентом на індивідуальному занятті, створення художньої інтерпретації в творчому спільному процесі. Необхідною складовою роботи концертмейстера та викладача є наявність великого арсеналу професійних знань, умінь та навичок, що дозволяє досягати творчої взаємодії зі студентом. Адже викладач і концертмейстер є рівноправними партнерами у виконавському дуеті з диригентом-студентом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 25.12.2002: зі змінами внесеними згідно із законом N 5026-VI (5026-17) від 22.06.2012 (роз. I, Ст. 1).
2. **Хорові** твори / Ред.-упоряд. В.Кузик. К.: Муз. Україна, 2005. 375 с.
3. Молчанова Т. Мистецтво піаніста-концертмейстера: навчальний посібник. Львів: СПОЛОМ, 2007. 216 с.
4. Бонь Л.М. Специфіка професійної діяльності концертмейстера. Теорія і практика сучасної науки. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 24-25 лютого 2017 року). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 70-72.

5. Задоя В. Ю. Урахування взаємозв'язку та взаємозалежності дій викладача диригування та концертмейстера як передумова виховання креативності у майбутнього диригента. *Проблеми мистецької освіти: збірник науково-методичних статей* / відп. ред. О.Я. Ростовський. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2009. Вип.4. С. 116-123.

6. Околович І. Внесок Миколи Леонтовича в музичну культуру України. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. Вип. 16, 2016. С. 146-152.

Романенко С.В.,

зав. відділом пересувних та стаціонарних виставок КЗК «Миколаївський обласний краєзнавчий музей» м. Миколаїв, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ВІДВІДУВАЧІВ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ (ВІД ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ДО СЬОГОДЕННЯ)

Сучасний музей сьогодні сприймається суспільством як багатофункціональна установа, що здійснює різнопланову діяльність у сфері досліджень, освіти, організації культурного дозвілля. Тому все частіше невіддільною частиною роботи музеїв стає здійснення проектної діяльності, спрямованої на втілення запитів відвідувачів.

Перші спроби проектної діяльності, спрямованої на підвищення пізнавальної активності молодших відвідувачів Миколаївського обласного краєзнавчого музею, були зроблені на початку ХХІ ст. старшим науковим співробітником Інною Володимирівною Гавриловою. Це була розробка серії інтерактивних музейних уроків із краєзнавства на базі музейної колекції. Уроки проходили в окремій виставковій залі, відвідувачі мали змогу сидіти на лавках. Під кожен тему розроблявся текст заняття, у фондах підбиралася група предметів і робилася тимчасова міні виставка. Окрім цього в обмінному фонді, який був того часу в музеї, бралися декілька предметів. Їх можна було показати дітям зблизька, хоч би і дати у руки. З захопленням розглядала малеча переплетіння ниток основи й піткання на конопляному полотні або тримала в руках фрагмент амфори, якій більше ніж 2 тисячі років. Уроки базувалися на досягненнях народної педагогіки, що розглядає людину як частину природи, і були цікавими не тільки для дітей, але й для дорослих. Зосередження уваги на предметах міні виставки, давала можливість добре розглянути об'єкт та проаналізувати, відчувати на дотик, понюхати, навіть спробувати на смак.

Цільовою аудиторією проекту стали вихованці дитячих садочків і учні початкових класів, які через споглядання експонатів, роздуми, казкові оповідання та ігри, знайомилися з історією краю. Проект отримав широку підтримку з боку педагогічної громадськості міста. У підсумку була розроблена й впроваджена в екскурсійну діяльність музею авторська програма І. Гаврилової «Сторіччя над